Pro Silva

A PRO SILVA EUROPA a természeti folyamatokra alapozott erdőgazdálkodást folytató európai erdészek egyesülete.

Fordította német és angol nyelvről:
Marghescu Tamás és Csépányi Péter

Lektorálta:
Varga Béla, Dr. Standovár Tibor és Dr. Somogyi Zoltán

Szerkesztette:
Besze Péter, Farkas Judit és Márta Viktor

Második, javított kiadás - 2006.

PRO SILVA EUROPA egyesület
a Strassburgi bíróságnál nyilvántartásba véve,
bejegyzett székhelye: Truttenhausen - F 67140 BARR

PRO SILVA HUNGARIA közhasznú szervezet
a Heves megyei bíróságnál nyilvántartásba véve,
bejegyzett székhelye: H-3232 Mátrafüred, Hegyalja út 14.

A címlapon szereplő fotó: Csépányi Péter, 1999.

Az érett, illetve az ökológiai, vagy gazdasági szempontból értéktelen egyedek szelektív kitermelése után keletkezett hézagokban felverődő újulat révén biztosítja a természet a teljes értékű "erdőállapot" folyamatos fennmaradását. Az ilyen erdő képes folyamatosan betölteni az élővilágban reá háruló valamennyi funkcióját. Egyben lehetőséget kínál az embernek arra is, hogy a legkisebb ráfordítással, tartamosan, a lehetséges legnagyobb értékű faanyagot termelje ki az erdő egyéb szolgáltatásainak csökkentése, vagy az ökológiai rendszer veszélyeztetése nélkül.

BEVEZETÉS

A PRO SILVA a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodást szorgalmazó erdészek 1989-ben, Szlovéniában alapított európai szövetsége.

A tartamosság fogalmának tág értelmezésére alapozva, a PRO SILVA a következő oldalakon rögzíti a jelenlegi erdőgazdálkodás négy kiemelten fontos kérdéskörével kapcsolatos álláspontját:

1) a felelősségteljes erdőgazdálkodás és erdőhasználat alapelvei,
2) a biodiverzitás fenntartása,
3) az idegenhonos (exóta) fafajok alkalmazása, és
4) az erdők ökológiai szerepe a tájban.

Az így értelmezett tartamosság hangsúlyozása mellett a PRO SILVA a természetes folyamatokra épülő erdőgazdálkodást támogatja. Ily módon az ökológiai és ökonómiai kockázatok csökkennek.

A PRO SILVA meggyőződése, hogy a mereven szabályozott uniform gazdálkodásról a PRO SILVA szemléletű erdőgazdálkodásra és erdőművelésre való átállás az erdők állományfejlődésének csaknem minden stádiumában elkezdhető. Az ilyen erdővédelem, erdőgazdálkodás és erdőhasználat bizonyos erdő-állománytípusokban elősegítheti az erdő felújulását és megőrzését.

A PRO SILVA az ilyen természetközeli erdőgazdálkodás gyakorlatba ültetését az alábbi módokon támogatja:

- információcsere az európai nemzeti csoportok között;
- bemutató területek létrehozása;
- találkozók és terepi programok szervezése a bemutató területeken;
- oktatási- és kutató intézményekkel, valamint egyéb szervezetekkel való együttműködés.

Ezek az irányelvek a PRO SILVA elnökségi tagok között lefolytatott sok vita és tárgyalás eredményeként alakultak ki. Azt a célt szolgálják, hogy gyarapodjanak az erdő által nyújtott szolgáltatások mind a jelen, mind a jövő generációi számára.

A PRO SILVA ERDÉSZETI ALAPELVEI

Általános alapelvek

A PRO SILVA azokat az erdőgazdálkodási stratégiákat támogatja, amelyek oly módon optimalizálják az erdei ökoszisztémák fenntartását, védelmét és használatát, hogy az erdők tartamosan és gazdaságosan tölthessék be ökológiai, szociális, és gazdasági szerepüket. A PRO SILVA által támogatott erdőgazdálkodás piaci és nem-piaci célokat egyaránt szolgál, és a teljes erdei ökoszisztémát figyelembe veszi.

A fenntarthatóságot a lehető legszélesebben értelmezve a PRO SILVA szerint az erdők az alábbi négy rendeltetés betöltésével szolgálják a társadalmat:

1. az ökoszisztémák megőrzése;
2. a talaj és a klíma védelme;
3. a faanyag és más termékek termelése;
4. a rekreációs, közjóléti, kulturális lehetőségek nyújtása.

1. Az ökoszisztémák megőrzése

Az ökoszisztémák fenntartása adja az alapját az erdők védelmi, termelési és közjóléti rendeltetésének. Bármilyen célokra is akarja a társadalom az erdőt használni, ezek az erdőben előforduló életformák életképességén, és kölcsönhatásaik épségén alapulnak. Ezért az ökoszisztémák megőrzése – és amennyiben szükséges helyreállítása – a legfontosabb feladat.

Az erdei ökoszisztémák kiemelt elemei:

- a növény- és állatfajok lokális és regionális sokfélesége (fajdiverzitás);
- az egyes fajok evolúciós fejlődését lehetővé tevő genetikai változatosság a lokális populáción belül (genetikai diverzitás);
- az ökoszisztémák lokális és regionális sokfélesége (tér- és időbeli szerkezeti diverzitás);
- ökológiai folyamatok érvényesülése (természetes, illetve természetszerű erdődinamika);
- a fajok közötti ökológiai kapcsolatrendszer;
- az erdő környezetével (makro- mezo- és lokális klíma, környező táj) való kölcsönhatásai.

A PRO SILVA az alábbi alapvető módszereket ajánlja az erdei ökoszisztémák működőképességének biztosítására:

- a természetes erdei vegetációmintázatok szigorú figyelembevétele (vagyis fenntartása vagy helyreállítása) az erdőgazdálkodás során;
- a talaj termőképességének megőrzése, a folyamatos erdőborítás és biomassza fenntartása révén (a holt faanyag visszahagyását is beleértve);
- az elegyes erdők elterjesztése, különös tekintettel a ritka és veszélyeztetett fafajokra;
- az idegenhonos fafajok alkalmazásának olyan esetekre korlátozása, ahol ez gazdasági kényszer, de ekkor is csak olyan esetekben, ahol bizonyos mennyiségi és minőségi korlátok között elegyíthetők az őshonos növényzettel;
- különleges esetekben a fakitermelésről való teljes lemondás.

Az erdei ökoszisztémák megőrzésének fent említett céljai és módszerei összhangban állnak az 1992-es Rio-i konferencia határozataival. Az erdők védelmi, termelési és közjóléti funkciói mind a teljes ökoszisztéma megőrzésén alapulnak, s mindegyik rendeltetés, a maga sajátos módján, fontos a társadalom számára.

2. A védelem

A védelmi rendeltetés fontos összetevői a következők:

- a természetes talajerő és talajszerkezet védelme vagy rekonstrukciója (talajvédelem);
- a természetes erdőtípusok (társulások) védelme (élőhely védelem);
- a tipikus és ritka, vagy a veszélyeztetett fajok védelme (fajvédelem);
- az erózió elleni védelem (erózióvédelem);
- a víz védelme és tisztítása (vízvédelem);
- az erdei klíma és a környező tájra gyakorolt hatásának megőrzése, illetve javítása (helyi és regionális klímavédelem);
- a légköri szén megkötésének fenntartása vagy fokozása (a földi klíma védelme);
- a levegőminőség védelme illetve javítása (emisszió védelem);
- a zajártalom elleni védelem (zajvédelem);
- a látványt zavaró tájsebek elrejtése (látványvédelem).

A védelmi rendeltetés legtöbb összetevője egyben integrált része az erdei ökoszisztémák megőrzésének, attól nem elválaszthatók, és külön sem kezelhetőek.

A védelmi rendeltetés megvalósítása érdekében a PRO SILVA a következő módszereket tekinti alapvetőnek:

- a folyamatos erdőborítást is magában foglaló holisztikus szemlélet elfogadása;
- bizonyos biológiai értékmegőrző feladatok megvalósítása a gazdálkodás során, speciális intézkedések révén, mint például a fahasználatoknak, az exóta fafajok alkalmazásának, a műtrágyázásnak, a kitermelési módszereknek, a talajvíz elvezetésének a korlátozása;
- különböző védettségű erdőterületek regionális hálózatának létrehozása, ami néhány, emberi beavatkozásoktól teljesen megkímélt rezervátumot is tartalmaz;
- sajátságos stratégiák alkalmazása olyan fizikai védelmi feladatok ellátására, mint az erózió megelőzése, a vízellátás védelme, a látványvédelem, a szennyező anyagok lekötése.

3. A termelés

A PRO SILVA a fenntartható erdei ökoszisztémákat tekinti az ökonómiai tartamosság alapjának. A társadalom számára a termelés és a védelem egyaránt fontos. A legszélesebb értelemben vett tartamosság, az optimális termelékenység folyamatos fenntartása csak a védelmi funkciók csorbítatlan érvényre jutása mellett lehetséges. Ezért azoknak a termelési stratégiáknak nincs létjogosultságuk, amelyek figyelmen kívül hagyják a védelmi rendeltetéseket.

A PRO SILVA kiáll az erdővel való gazdálkodás és az újratermelhető faanyag hasznosítása mellett.

Tekintettel a tartamosság általános alapelveire a termelési funkció lényegesebb kritériumai a következők:

- a talaj termőképességének fenntartása;
- az erdei ökoszisztémák és a faanyagtermelés folyamatosságának biztosítása;
- a természetes anyag- és energiaforgalom fenntartása.

A PRO SILVA e kritériumok teljesülésének biztosítására a következő módszereket ajánlja:

- a talaj termelékenységének védelme érdekében folyamatos (állandó) erdőborítás fenntartása;
- a természetes erdődinamikai folyamatok teljes hasznosítása;
- az állományok értékének növelése készletgondozó használatok (szálalás, nevelővágás) alkalmazásával az állományfejlődés minden szakaszában;
- az élőfakészlet optimális szinten tartása;
- törekvés a növedék és a használat egyensúlyának megteremtésére, minden gazdálkodási egységen (azaz minden erdőrészleten) belül;
- az erdő stabilitásának növelése, s ezzel a termelés kockázatának következetes csökkentése a faegyedek és facsoportok stabilizálása révén;
- minden egyes faegyed szerepének szem előtt tartása az erdőnevelés és a fahasználat során;
- a tarvágások és az erdőre káros hatást gyakoroló egyéb módszerek elkerülése;

- az egyes fák kitermelésének idejét meghatározó előírások (vágásforduló, faállomány vágáskora) mellőzése;
- az erdőfelújításnak az erdőnevelés szerves részeként való értelmezése;
- az erdő spontán felújulásának és fejlődésének elősegítése az egyes fák kivágása (szálalás) és a hosszú felújítási időtartamú csoportos szálalóvágás révén, beleértve:
  - természetes felújulás és
  - a természetes törzsszámcsökkenés (mortalitás) által nyújtott lehetőségek kihasználását;
- olyan fahasználati módszerek alkalmazása, melyek nem károsítják az erdőállományt és a talajt;
- az erdő szerkezetéhez és jellegéhez illő gépek alkalmazása;
- az ökoszisztémában idegen anyagok (műtrágya és növényvédőszerek) használatának korlátozása a lehetséges legkisebb mértékre;
- a vadsűrűség és a vadeltartó képesség egyensúlyának helyreállítása;
- olyan erdőgazdálkodás folytatása, amely elsősorban az erdőnevelésen és a vágásra érett faegyedek kitermelésén alapul, s amelyet indokolatlanul nem befolyásolhat a felújításra való törekvés.

4. A közjóléti funkció

A PRO SILVA elismeri, hogy az erdő egyre fontosabb szerepet kap az ember testi és lelki egészségének megőrzésében, különösen a sűrűn lakott európai országokban.

Az erdők közjóléti funkciójának alapját a következő jellemzők adják:

- az erdő alkalmassága az ember testi-lelki felüdítésére csendes, környezetbarát formában;
- az erdőnek az a képessége, hogy táplálja az embernek az erdőhöz és a természethez fűződő hagyományos érzelmi kötődését (az erdő titokzatossága, mítoszok és tündérmesék);
- az erdőnek az a tulajdonsága, hogy őrzi a kulturális hagyományokat (az erdő, mint a festészet, költészet, zene tárgya, ihletője).

A PRO SILVA a következő módszereket ajánlja az erdő közjóléti funkciójának fokozásához, megvalósításához:

- az üdülés nyugodt formáinak elősegítése, a megfelelő turistaút hálózat és más üdülési berendezések kínálatával;
- amennyiben szükséges, az üdülési kínálat és berendezések speciális területekre koncentrálása;
- csendes erdőzónák létesítése az erdő „megtapasztalásának” lehetőségét biztosítva (egy hely nyugodt gondolkodásra, álmodozásra, a természetbe olvadásra);
- vonzó fák, ligetek és más látványosságok (színek, virágok, gyümölcsök, cserjék és lágyszárúak, stb.) megőrzése, kialakítása;
- vonzó erdőképek fenntartása a változatos erdőszerkezetek megőrzése és kialakítása révén;
- érintetlenül hagyandó erdőterületek kialakítása, ahol a természet a maga szabad útját járhatja;
- erdei rétek, tisztások, völgyek, sziklakibúvások, vizek, kilátópontok, stb. megőrzése.

A PRO SILVA meggyőződése, hogy a közjóléti funkció a fent javasolt természetközeli erdőgazdálkodás alkalmazásával általában automatikusan megvalósul. Ezen túlmenően intézkedések csak különleges esetekben szükségesek.

Az erdő üdülési funkciójára kellő figyelmet fordító erdőgazdálkodás nagymértékben ellensúlyozhatja az egyre urbanizáltabb, technikai civilizációban élő modern ember romló életfeltételeit.

A PRO SILVA ÉS A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG

A PRO SILVA egyik legfontosabb célkitűzése az erdő összes lehetséges értékének megőrzése és növelése, beleértve mind a társadalom számára nyújtott értékeket, mind pedig az erdő saját belső értékeit is. Ennek az értéknek nagyon fontos része az erdei ökoszisztémában jelenlévő életformák és organizmusok teljes spektruma.

Ezek a változatos élőlények és életformák az erdők különböző fejlődési és szukcessziós fázisaihoz kötődnek, beleértve egyebek között a leépülő/pusztulási fázisokat, a nyílt területeket, az álló- és folyóvizeket. Egy erdei ökoszisztémában élő szervezetek sokfélesége az adott terület biodiverzitását tükrözi, s egyben része a szélesebb értelemben vett globális biodiverzitásnak is.

A biodiverzitás a bonyolultabb és primitívebb élőlényeket egyaránt magába foglalja még akkor is, ha azoknak nincs közvetlen hasznuk, kereskedelmi értékük a társadalom számára.

A faji változatosság – mint a globális biodiverzitás része – megőrzése az erdő alapvető funkciójának tekintendő. Ez az a tény, amelyet el kell fogadnunk, tekintet nélkül arra, hogy felismerhető kapcsolatban áll-e az emberi szükségletekkel.

A faji változatosság megőrzésének – a biodiverzitás belső értékén felül – lényeges szerepe van az erdei ökoszisztémának a társadalom általi használatában is. A faanyag és más erdei termékek hagyományos használata mellett nem szabad elfelejtkeznünk azokról a potenciális termékekről, amelyeknek a jövőben lehet majd piaci értékük.

Ráadásul fontos megjegyezni azt is, hogy a biodiverzitás megőrzése általában az ökológiai és ökonómiai kockázat csökkenését eredményezi.

A gazdálkodás lehetőségei a biodiverzitás védelmében

Az erdészek a következő megközelítéseket használhatják fel eszközként a természetes biodiverzitás megőrzésére és növelésére:

- őshonos fafajok használata: ez azért fontos, mert számos állat- és növényfaj lépett kapcsolatba az őshonos fafajokkal az evolúciós fejlődés során;
- az erdőszerkezet változatosságának növelése az erdőfelújítás, az erdőnevelés, és a fahasználatok során, térben és időben megfelelően elrendezett élőhelyi sokféleség létrehozásával;
- a lábon elhalt álló fák és kidőlt törzsek, az odvas fák, az elöregedett egyedek stb. meghagyása a szükséges mennyiségben és eloszlásban;
- a speciális élőhelyek védelme az erdőkben (vizes élőhelyek, sziklakibúvások, homokbuckák, stb.);
- a természetellenesen túlnépesedett nagyvadállomány és más, az erdőt nagy területen kizsaroló növényevő populációk sűrűségének szabályozása.

Stratégiák

A PRO SILVA elveket követő erdőgazdálkodás általánosan szolgálja a biodiverzitást és különösképpen a faji diverzitást.

Az erdőben a biodiverzitás fenntartásának és megőrzésének a gazdasági célok mellett az erdészeti célrendszer szerves részét kell képeznie.

A biodiverzitás védelmét a középtávú gazdálkodási terveknek kell tartalmazni és elősegíteni.

A NEM ŐSHONOS FAFAJOK (EXÓTÁK) KÉRDÉSE

1. Alapelvek

1.1. Az európai erdőkben a jégkorszak után, az erdei fajok migrációjának eredményeként kialakult vegetáció mintázat létrehozta a jelenlegi erdőöveket. Ez egy olyan értékes természeti vagyon, amelyet fenn kell tartanunk, mivel ez a legfontosabb alapja valamennyi erdőművelési eljárásnak.

1.2. Az exóták bizonyos körülmények között az őshonos vegetáció típusok kiegészítéseként alkalmazhatók, növelve az erdészet gazdasági hozamát.

1.3. Minden faj, amely előzőleg nem vett részt az adott természetes növénytársulás kialakításában, és amelyeket távoli területekről hoztunk be, exótának tekintendő.

1.4. Az exóta fafajok betelepítése csakis kritikai minőségi és mennyiségi vizsgálatok elvégzése után engedhető meg.

2. Az exóták alkalmazásának alapvető feltételei

2.1. Érintetlen természetes erdőkben:
Azokon a természetes erdőkkel borított, vagy természetes fafaj összetétellel rendelkező erdőterületeken, amelyeken a fatermesztés adottságai jók, nem indokolt az exóták betelepítése.

2.2. Nem megfelelő, szegényes erdővagyonnal rendelkező területek esetében:
Európa bizonyos erdőrégióban, ahol a jégkorszak után fafaj-vándorlás még nem történhetett meg, és az őshonos fafajok száma a klíma- és talajviszonyokhoz mérten alacsony, továbbá ahol az őshonos fajokból származó hozam nem kielégítő, az exóták az erdő értékének jelentős gyarapodását eredményezhetik.

2.3. Rontott erdőkben:
Azokban az erdőkben, ahol a történelem hatásai az erdei fák populációinak genetikai rátermettségét csökkentették, és ahol az emberi tevékenység károsította a talajokat, illetve ahol az őshonos fajok visszatelepítése az adott körülmények miatt nem kivitelezhető, és a természetes szukcesszió nem megy végbe, az exóták telepítése hozzájárulhat az ilyen erdők feljavításához.

2.4. Erdőtakarótól megfosztott területeken:
Azokon a területeken, ahol a korábbi állományok teljesen elpusztultak, ahol az erdőklíma már nem létezik, ahol az őshonos fafajok az adott körülmények között jelenleg nem telepíthetők vissza, és a természetes szukcesszió nem mehet végbe, az exóta fajok pionírként játszhatnak fontos szerepet.

3. Problémák

3.1. Niche invázió:
Bizonyos exóta fajok olyan ökológiai niche-ekbe települhetnek be, amelyeket az őshonos fafajok jelenleg csak gyengén használnak ki, ezáltal elnyomják az őshonos fafajokat.

3.2. A termőhely leromlása:
Bizonyos exóta fafajok csökkentik egyes a talajok termőképességét lassan lebomló avarjuk, talajsavanyító hatásuk vagy sekély gyökérrendszerük következtében.

3.3. Betegségek behurcolása:
Bizonyos exóta fafajok betelepítése az őshonos vegetációba, olyan különféle kórokozók, károsítók behurcolásának kockázatával járhat, amelyek árthatnak az őshonos növényeknek.

3.4. A betelepített faállomány betegségei:
Bizonyos exóta fajokat az őshonos vegetációban jelenlévő kórokozók és más kockázati tényezők veszélyeztethetnek.

3.5. Az elégtelen ökológiai kapcsolatrendszerek:
Bizonyos exóta fafajok esetleg nem illeszkednek megfelelően a meglévő őshonos ökoszisztémába, hátráltatják a természetes vegetáció kialakulását és fejlődését, és/vagy távol tartják az őshonos állatokat.

3.6. A természetes felújulás hiánya:
Bizonyos exóta fafajok nem vagy nem megfelelően képesek a spontán felújulásra ezért csak ültetéssel tarthatók fenn állományaik.

4. A betelepítés feltételei

4.1. Minden erdőterületen minden egyes őshonos társulásnak olyan arányban kell jelen lenni, amely biztosítja összes ökológiai funkciójának betöltését. Ez azt jelenti, hogy az őshonos társulások ilyen szempontból kívánatos arányát csökkentő mértékű exóta telepítés nem engedhető meg.

4.2. A betelepített faj nem lehet olyan agresszív, kompetitív viselkedésében és természetes felújulásában, hogy elnyomja vagy kiszorítsa az őshonos fajokat.

4.3. A betelepített fajnak alkalmazkodnia kell a helyi klímához és a talajhoz. Nem gyengítheti le a talajt, avarja könnyen lebomló legyen.

4.4. A betelepített faj nem terjeszthet kórokozókat, betegségeket, és nem járulhat hozzá az ökoszisztéma stabilitásának csökkenéséhez.

4.5. A betelepített fajra irányuló biotikus és abiotikus károsítás veszélye nem haladhatja meg a szokásos kockázat mértékét.

4.6. A betelepített fajnak mérsékelt módon kell beilleszkedni az őshonos vegetációba, és képesnek kell lennie a beolvadásra, az őshonos flóra és fauna kiszorítása lerontása, elszegényítése nélkül.

4.7. A betelepített faj képes legyen felújulni természetes úton, az őshonos fajokkal együtt.

A PRO SILVA SZEMLÉLETŰ ERDŐGAZDÁLKODÁS ÉS A TÁJ VÉDELME

A PRO SILVA az erdei ökoszisztémát a táj leglényegesebb természetes elemének tekinti.

Minthogy a PRO SILVA a táj egészét – mint a különböző ökoszisztémákból álló mozaikokat – holisztikus szemlélettel közelíti meg, az erdőgazdálkodásra vonatkozó alapelveinek elfogadása az egész tájra jótékony hatást gyakorol.

Ez a felfogás azon a tényen alapszik, hogy valamikor Európa legnagyobb részét erdő borította, az őshonos flóra és fauna többségének élőhelyét biztosítva. Azokon a területeken, ahol az erdősültség lecsökkent, a megmaradó erdőknek kell – amennyire ez egyáltalán lehetséges – a valaha volt nagyobb erdőségek szerepét betölteni.

Az erdőgazdálkodásnak ezért számításba kellene venni az egész tájat. A faegyedek szintjén végrehajtott tevékenységnek kapcsolatban kell lennie az egyes faállományokkal, az egész erdővel és az azt körülvevő tájjal.
Az erdőgazdálkodás magában foglalja a hozzáférhető energia hasznosítását, és az ökoszisztéma azon részeibe történő irányítását, ahol a gazdálkodás kitűzött céljait maximálisan szolgálja.

Egy többfunkciójú erdő – a PRO SILVA alapelvek értelmében – szolgálja az általános tájvédelmet, megőrizvén az energia- és vízforrásokat, a talaj természetes termőképességét, valamint a táj egészének működését.

Egy ilyen erdő viszonylag nagy fakészlettel, állandóan változó szerkezettel, a termőhelyhez teljesen adaptálódott fafajokkal rendelkezik. Szegélyét körültekintően, az erdő belsejének védelmét szolgáló módon kell kezelni.

Az erdőknek különösen fontos szerepe van az ártereken és a magas hegységekben. Az ilyen erdőterületek különleges növény- és állatközösségeket tartalmaznak, és termőhely specifikus gazdálkodást igényelnek.

Egy holisztikus megközelítésnek az egyes erdőterületek és a köztük lévő összeköttetések megerősítését kell szolgálni, így hozva létre természetszerű élőhelyek – művelt területeket és városokat körülvevő és átszövő – hálózatát.

UTÓSZÓ A MAGYAR KIADÁSHOZ

Az erdő, mint az élet általunk ismert formájának egyik nélkülözhetetlen alapfeltétele, kezdettől fogva meghatározó szerepet játszik az ember életében. A történelem előtti időkben az ember egyenrangú eleme volt az őt körülvevő természeti környezetnek, szükségleteinek kielégítése nem zavarta meg a természet rendjét, harmóniáját. A népesség szaporodása, majd a civilizációs robbanás egyre nagyobb terhet rakott a Föld erdeire.

A világ egyik felén a puszta létért vívott küzdelemnek, a naposabb oldalán pedig az elemi szükségletek szintjét messze meghaladó fogyasztói igények kielégítésére irányuló mesterkedésnek lett célpontja, színtere, majd mára áldozata a természetes erdőknek – bolygónk zöld tüdejének – több mint 80 %-a. E globális katasztrófával fenyegető jelenség megfékezését sürgető, egyre erősödő mozgalom élére a különböző árnyalatú „zöldek” és az erdővel foglalkozó társtudományok jeles művelői álltak. Ők a megoldás legfőbb eszközének a hagyományos erdőgazdálkodás, kiváltképpen pedig a fakitermelés korlátozását tartották. Mivel ez az álláspont megkérdőjelezte az erdészet eddigi és jelenlegi munkájának értékét, valamint a jövőbeni tevékenységének a létjogosultságát, az erdészek defenzívába kényszerültek. Ebből a patthelyzetből mutatott kiutat 10 évvel ezelőtt a PRO SILVA EUROPA, megfogalmazva az erdővel szemben támasztott valamennyi igényt párhuzamosan, megnyugtatóan, folyamatosan kielégítő természetközeli erdőgazdálkodás alapelveit és gazdaságosan kivitelezhető módjait.

A kezdeményezés időszerűségét és megalapozottságát bizonyítja, hogy hazánk a 26. ország, ahol – az Országos Erdészeti Egyesület keretén belül végzett alapozás után – megkezdi munkáját az európai szövetség legfiatalabb, önálló tagja, a PRO SILVA HUNGARIA közhasznú társadalmi szervezet. A viszonylag késői indulásnak nyomós történelmi, társadalmi és gazdasági okai vannak. A magyar erdészek az elsők között ismerték fel a kezdetekben, hogy szeretett szakmájuk lényege, sikereik záloga az aktuális társadalmi igények kielégítésére irányuló odaadó törekvés. Mindig megtalálták, és mesterfokon gyakorolták az eléjük tűzött feladatok megoldásához vezető módszereket és eljárásokat.

Termelték a kívánt választékokat és jövedelmet – tiszteletreméltó önkorlátozással, korukat megelőzve, ragaszkodva a tartamossághoz, akkor elsőként felismerve és felvállalva a természetvédelem ügyét is.

Az eddigi kívánalmak teljesítéséhez kétségtelenül a vágásos üzemmód bizonyult a leghatékonyabbnak.

Érthető tehát, hogy az emberöltők hosszú során át okkal, sikerrel, szinte kizárólagosan alkalmazott eljárások annyira a „maguk képére" formálták erdeinket, hogy természetes állományunk mutatóba sem maradt. Mindez oly mértékben beágyazódott erdészeink tudatába, hogy egyesek már nemcsak a természetközeli gazdálkodás legalább esetenkénti indokoltságát, de még a biológiai lehetőségét is kétségbe vonják.

A küszöbön álló jövő század Európája merőben új feladatokat tűz az erdészek elé. Olyan stabil, valamennyi közjóléti szolgáltatást folyamatosan nyújtó, a természeteshez a lehető legközelebb álló erdők létrehozása és fenntartása a cél, amelyekből tartamosan és gazdaságosan termelhetők ki a kor igényeinek megfelelő anyagi javak, elsősorban, természetesen, a fatermékek.

A PRO SILVA alapelveinek közreadásával és egész tevékenységével az ilyen erdők kialakításához igyekszik hozzájárulni.

A magyar erdészet – mint eddig mindig – történelmünk e sorsfordító szakaszában is bizton felismeri a helyes utat, és rangos hagyományaihoz méltón halad majd rajta.

Eger, 1999. március 1.

Varga Béla

PRO SILVA HUNGARIA
elnöke

PRO SILVA EUROPA
alapító-, elnökségi tagja

Fotó: Varga Béla

A zárt, egykorú erdőben is optimális feltételeket teremthetünk egy-egy fahossznyi lékben a természetes felújításhoz, ha a túlszaporodott vadállomány nem állja útját ennek az erdővel egyidős természeti folyamatnak. A vadtól védett – egyébként teljesen magára hagyott – egy árnyi területen két év alatt kefesűrű újulat verődött fel a védelem nélkül „nudumnak” minősülő bükkösben.

A kiadvány második, javított kiadása
a „Support to the design and development of innovative forest management schemes” című
TCP/HUN/3003 (A) FAO-projekt révén, a FAO támogatásával,
valamint az IUCN és a HM Budapesti Erdőgazdaság Rt. segítségével vált lehetővé.